

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.09.1990, sp. zn. 1 To 9/90, ECLI:CZ:NS:1990:1.TO.9.1990.1

Číslo: 11/1991

Právní věta: K výkladu ustanovení § 16 odst. 1 věta za středníkem tr. zák. o použití pozdějšího, pro pachatele příznivějšího zákona v případě trestného činu vraždy spáchaného před účinností zákona č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon. Podle § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Použití nového práva je však třeba posuzovat jako celek, aby konečný výsledek byl pro pachatele příznivější. Nutné je hodnotit starý a nový zákon jak z hlediska ustanovení zvláštní části, tak i se zřetelem k ustanovení obecné části trestního zákona. Při posouzení otázky, jaký zákon použít, nemůže tedy jít jen o srovnání trestních sankcí starého a nového zákona. Přitom je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celků pachateli za konkrétních posuzovaných okolností uloženy. Otázku aplikace ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. je nPubl.řešit i za situace, kdy výrok o vině, o níž bylo rozhodnuto podle trestního zákona účinného před 1. 7. 1990, je pravomocný a v novém rozhodnutí po tomto datu je ukládán pouze trest, neboť podle citovaného zákonného ustanovení je třeba rozumět trestností činu nejen možnost pachatele uznat vinným, ale i uložit mu přiměřený trest.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 12.09.1990

Spisová značka: 1 To 9/90

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Působnost trestních předpisů časová

Předpisy: 140/1961 Sb. § 8 odst. 1

§ 16 odst. 1

§ 219

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

I.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 12. 9. 1990 sp. zn. [1 To 9/90.](#))

Nejvyšší soud ČR zamítl odvolání krajského prokurátora v Praze týkající se obžalovaného V. K. a odvolání tohoto obžalovaného proti rozsudku krajského soudu v Praze z 21. 6. 1990 sp. zn. 3 T 20/89. Dále v uvedeném rozsudku zrušil výroky o trestu, zařazení do nápravně výchovné skupiny a výrok o

náhradě škody týkající se obžalované L. K. a uložil jí podle § 234 odst. 1 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání šesti a půl roku, pro jehož výkon ji zařadil do druhé nápravně výchovné skupiny. Podle § 229 odst. 3 tr. ř. OÚNZ Kladno a OÚNZ Teplice odkázal s regresními nároky vůči obžalované L. K. na řízení před příslušnými orgány.

Z odůvodnění:

Rozsudkem krajského soudu v Praze z 21. 6. 1990 sp. zn. 3 T 20/89 byl obžalovaný V. K. uznán vinným pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 tr. zák., trestným činem vraždy podle § 219 tr. zák. a trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., jichž se dopustil vždy jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 písm. a) tr. zák.

Obžalovaná L. K. byla uznána vinnou trestným činem loupeže dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stadiu přípravy podle § 234 odst. 1, § 7 odst. 1, § 234 odst. 1 tr. zák.

Citovaných trestných činů se oba obžalovaní dopustili podle výroku rozsudku tím, že dne 15. 2. 1989 kolem 8.45 hod. v Kolárově ulici č. 1/987 v Teplicích po předchozí vzájemné domluvě směřující k násilnému zmocnění se peněz a majetku poškozené V. H., obžalovaný V. K. zazvonil u vchodových dveří do domu poškozené, a když ho poškozená po kratší rozmluvě nepustila do domu, napadl ji nožem tak, že jí zasadil celkem 11 bodných a řezných ran do oblasti levé podčelistní krajiny, hrudníku, břicha a rukou, přičemž došlo k povrchnímu poranění pravé plíce s dobou léčení nejméně 3 týdnů; od pokračování upustil teprve poté, když poškozená upadla a volala o pomoc a z místa činu pak uprchl společně s obžalovanou L. K., která po dobu útoku na poškozenou hlídala opodál; dne 21. 2. 1989 v obci Olovnice, okr. Kladno v bytě poškozené M. U. v domě čp. 81 po předchozí vzájemné dohodě směřující k násilnému zmocnění se peněz a majetku poškozené, nejprve obžalovaná L. K. zjistila, že se poškozená nachází v domě, pak obžalovaný V. K. sám vstoupil do bytu poškozené, uchopil ji oběma rukama za krk, rdousil ji, povalil ji na zem a pak ji pomoci šátku škrtil až do doby, kdy poškozená zemřela udušením z uškrcení; posléze přivolal obžalovanou L. K., aby prohledala byt a z majetku poškozené odcizili různé movité věci, peníze a alkoholické nápoje, vše v hodnotě 2573.20 Kčs, přičemž obžalovaný V. K. byl rozsudkem okresního soudu v Teplicích z 15. 4. 1983 sp. zn. 4 T 88/83 odsouzen mimo jiné též pro pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1, § 222 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání pěti let, který vykonal dne 31. 1. 1988.

Obžalovaná L. K. se další trestné činnosti dopustila tím, že dne 12. 2. 1989 v Teplicích navedla obžalovaného V. K., aby navštívil V. K., vnikl násilím do jeho bytu a pod pohrůžkou násilí se zmocnil peněz, popř. dalších věcí; téhož dne v Teplicích navedla obžalovaného V. K., aby přepadl H. R. a pod pohrůžkou násilí se zmocnil peněz příp. i dalších věcí; téhož dne při jízdě taxíkem z Teplic do Lomu navedla obžalovaného V. K., aby přepadl řidiče taxi B. P. a násilím se zmocnil jeho peněz, v první polovině února 1989 v přesně nezjištěný den v Lomu, okr. Most navedla obžalovaného V. K., aby násilím vnikl do bytu E. P. a násilím se zmocnil jeho peněz, popř. dalších věcí, přičemž u obžalovaného V. K. nevzbudila rozhodnutí činy spáchat a ten se o jejich uskutečnění ani nepokusil.

Obžalovanému V. K. byl za uvedenou trestnou činnost uložen podle § 219 tr. zák. za použití § 29 odst. 3 a § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání 20 roků, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. do třetí nápravně výchovné skupiny. Podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. bylo obžalovanému dále uloženo ústavní ochranné protialkoholní léčení.

Obžalované L. K. byl uložen podle § 234 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání osmi roků, pro jehož výkon byla podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazena do druhé nápravně výchovné skupiny. I jí bylo podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. uloženo ústavní ochranné protialkoholní léčení.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obžalovaný V. K. uznán povinným uhradit regresní náhrady – jednak ONV Teplice ve výši 17 000,- Kčs a jednak ONV Kladno ve výši 20 000,- Kčs. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byly poškozené organizace OÚNZ Teplice a OÚNZ Kladno odkázány s regresními nároky vůči obžalované L. K. na řízení před příslušnými regresními orgány.

Proti tomuto rozsudku podal ohledně obou obžalovaných odvolání krajský prokurátor v Praze. Pokud jde o obžalovaného V. K., vyslovuje názor, že by jeho trestná činnost měla být zřejmě posouzena podle novely trestního zákona č. 175/1990 Sb., a tedy v případě prvního útoku jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1, 2 písm. f) tr. zák. a v případě druhého útoku jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. f) tr. zák., a dále jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., a to jako trestné činy spáchané zvláště nebezpečným recidivistou ve smyslu ustanovení § 41 odst. 1 tr. zák.

U obžalované L. K. se odvolatel domáhá, aby její účast na útoku proti poškozené M. U. byla kvalifikována podle ustanovení § 234 odst. 1, 3 tr. zák. Vyslovuje přesvědčení, že obžalovaná L. K. spoluzavinila smrt poškozené z nedbalosti a poukazuje při tom na podrobnou argumentaci již obsaženou v odvolání proti předcházejícímu rozsudku krajského soudu v Praze.

Ze všech těchto důvodů proto krajský prokurátor v Praze navrhl, aby ve smyslu jeho návrhu byl napadený rozsudek změněn.

Obžalovaný V. K. především vytýká soudu prvního stupně nesprávnost závěrů stran útoku proti poškozené V. H. Má za to, že ze znaleckého posudku a z výpovědi znalce MUDr. G. nešlo dovodit, že by jeho útok směřoval proti životu poškozené. Charakter způsobených zranění svědčí o malé intenzitě útoku – jen jedno bodnutí mohlo vniknout dále než do podkoží a okrajově mohlo zasáhnout plíci. Ani to však není jisté. Vyslovuje názor, že bylo chybou, když nebyl vyslechnut ošetřující lékař poškozené v. H. a lékař, který ji přijímal.

Dále se pak obžalovaný V. K. domáhá i uložení mírnějšího trestu odnětí svobody. Má za to, že nejsou splněny podmínky pro uložení výjimečného trestu (především proto, že jsou předpoklady pro resocializaci). Poukazuje zejména na to, že dlouhodobý trest odnětí svobody v rámci základní trestní sazby § 219 tr. zák. doplněný ústavním protialkoholním léčením vytváří dostatečné podmínky pro jeho nápravu. Konečně poukazuje i na to, že projednávané trestné činnosti se dopustil ve stavu závislosti na spoluobžalované, která mu např. i tvrdila, že s ním čeká dítě.

Ze všech těchto důvodů odvolatel V. K. navrhuje, aby ohledně něho byl rozsudek opětovně zrušen a věc vrácena soudu k novému projednání a rozhodnutí anebo bylo znovu rozhodnuto tak, že se uznává vinným za první útok přípravou k trestnému činu loupeže podle § 7 odst. 1, § 234 odst. 1 tr. zák. a trestným činem ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. a za druhý útok trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák., pokud vůbec nebude uznáno, že v době činu byl nepřičetný. Jinak zásadně žádá uložení mírnějšího trestu v rámci základní trestní sazby.

Nejvyšší soud České republiky z podnětu podaných odvolání ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal všechny výroky napadeného rozsudku, jakož i řízení, jež jeho vydání předcházelo, přihlížející přitom i k vadám, které v odvoláních nebyly vytýkány, a dospěl k těmto závěrům:

V řízení, které předcházelo podání obžaloby a později i v řízení před soudem prvního stupně, bylo postupováno v souladu s trestním řádem tak, aby byl co nej přesněji zjištěn skutečný stav věci a současně byly dodržovány i předpisy, jejichž smyslem je zajistit práva obviněných na obhajobu. Krajský soud v Praze správně zjistil skutečný stav věci ohledně trestné činnosti obou obžalovaných. Tento svůj závěr Nejvyšší soud ČR podrobně odůvodnil a vypořádal se přitom se všemi námitkami uvedenými v odvolání obžalovaného V. K. a v odvolání prokurátora.

Dále pak uvedl, že obžalovaný V. K. se trestné činnosti dopustil za účinnosti trestního zákona před jeho novelou (zák. č. 175/1990 Sb.). V souladu se zásadou vyplývající z ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., jak bude ještě dále rozvedeno, je i nyní nutno uplatnit postih podle zákona účinného v době, kdy činy byly spáchány, neboť nový zákon není obžalovanému příznivější.

Právní posouzení činů spáchaných obžalovaným je v souladu se zákonem. Obžalovaný V. K. při obou útocích užil násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci a v prvním případě se dopustil jednání pro společnost nebezpečného, které bezprostředně směřovalo k úmyslnému usmrcení jiného, ale k dokonání činu nedošlo, a v druhém případě jiného úmyslně usmrtil. Správně z těchto důvodů, jakož i důvodů již podrobně rozvedených v napadeném rozsudku bylo jeho jednání posouzeno podle ustanovení § 234 odst. 1, § 8 odst. 1, § 219 a § 219 tr. zák.

Obžalovaný V. K. byl rozsudkem okresního soudu v Teplicích z 15. 4. 1983 sp. zn. 4 T 88/83 odsouzen mimo jiné též pro pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1, § 222 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 5 roků, který vykonal dne 31. 1. 1988. Byl tedy odsouzen za zvlášť závažný úmyslný trestný čin ve smyslu § 41 písm. a) tr. zák. ve znění před novelou. Nyní spáchal opět zvlášť závažné trestné činy. Ve všech případech jde o činy, jejichž horní hranice činí nejméně 8 let (srov. sb. rozh. tr. ř. I/69). Právem byl proto obžalovaný uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, § 41 písm. a) tr. zák., pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 a § 41 písm. a) tr. zák. a trestným činem vraždy podle § 219, § 41 písm. a) tr. zák.

Obžalovanému V. K. byl podle § 219 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 a § 29 odst. 3 tr. zák. uložen výjimečný trest odnětí svobody v trvání 20 roků. Krajský soud v Praze v odůvodnění svého rozhodnutí řádně zhodnotil všechna hlediska pro ukládání trestu rozhodná a došel k závěru, že je třeba uložit trest podle § 29 odst. 3 tr. zák.

Stupeň nebezpečnosti spáchané trestné činnosti je mimořádně vysoký. Jak již správně soud prvního stupně uvedl, svědčí pro takový závěr především skutečnost, že obžalovaný jednal popsáním způsobem ze ziskuchtivosti, tedy z pohnutky, která se podle ustálené judikatury (např. sb. rozh. tr. č. 41/1976) považuje za zavrženíhodnou. V daném případě tuto skutečnost ještě podtrhuje ta okolnost, že vždy útočil proti ženám starším, naprosto bezmocným a neschopným prakticky žádné obrany. Charakteristický je i způsob spáchání jednotlivých útoků. i ten svědčí o neúctě obžalovaného k lidskému životu. V prvním případě použil zbraň – nůž a pobodal poškozenou prakticky po celém těle a v druhém případě napadenou ženu, téměř osmdesátiletou napřed škrtil rukama, pak ji rdousil šátkem a nakonec ji roztrženým šátkem silně utáhl uzel kolem krku a škrtil ji až do doby, kdy přestala jevit známky života. I způsob spáchání obou činů je třeba hodnotit jako zvlášť zavrženíhodný. Jsou proto splněny dvě podmínky návěty § 29 odst. 1 tr. zák.

Správně krajský soud v Praze také dovodil, že není naděje, že by pachatele bylo možné napravit trestem odnětí svobody do patnácti let. Vyplývá to nejen z okolností, které charakterizují spáchané činy, ale i z hodnocení osoby pachatele. Soud prvního stupně již v důvodech svého rozhodnutí podrobně rozebral dosavadní život obžalovaného a především správně zdůraznil jeho četná předchozí odsouzení a zejména i případy, kdy se dopustil útoků proti zdraví jiného. Nepochybil, jestliže zvlášť upozornil na gradaci nebezpečnosti trestné činnosti pachatele. Jestliže např. v posledním případě nesplnily svůj účel trest odnětí svobody v trvání pěti let, který obžalovaný vykonal celý, a na něj navazující protialkoholní léčení, pak to ukazuje hloubku narušení obžalovaného V. K. Na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že nyní projednávané činnosti se dopustil pod vlivem svých styků s obžalovanou L. K., ke které byl citově vázán a která na něj měla negativní vliv. Toto působení však nelze přeceňovat, uvážíme-li závěry k osobě pachatele, jak vyplývají z posudku znalců psychiatrů a psychologů.

Po zvážení všech těchto okolností, jakož i skutečností dále rozvedených již v napadeném rozsudku, je

závěr o nutnosti aplikace ustanovení trestního zákona o výjimečném trestu naprosto správný.

Závěry znalkyně psychologičky o možnosti resocializace obžalovaného, okolnost, že do určité míry, byť nepatrně, byla příčetnost obžalovaného snížena, okolnost, že je ukládáno současně ústavní ochranné protialkoholní léčení, které by mohlo přispět k resocializaci, jakož i zjištěný negativní vliv spoluobžalované V. K. dovolují uložit výjimečný trest odnětí svobody v polovině zákonné trestní sazby.

Hloubka narušení obžalovaného i závažnost trestných činů nedovolují aplikaci ustanovení § 39a odst. 3 tr. zák. a zařazení obžalovaného do jiné než zákonem předepsané nápravně výchovné skupiny. Obžalovaný se dopustil trestných činů uvedených v § 62 tr. zák. a jako zvlášť nebezpečný recidivista. Proto byl zařazen do třetí nápravně výchovné skupiny.

V souvislosti s úvahami o trestu je třeba dodat k odvolání krajského prokurátora stran příp. použití trestního zákona ve znění novely č. 175/1990 Sb. toto:

Podle § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Použití nového práva je však třeba posuzovat jako celek, aby konečný výsledek byl pro pachatele příznivější. Nutné je hodnotit starý a nový zákon jak hlediska ustanovení zvláštní části, tak i se zřetelem k ustanovení obecné části trestního zákona. Pro posouzení otázky, jaký zákon použít, nemůže tedy jít jen o srovnání trestních sankcí starého a nového zákona. Přitom je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celku pachateli za konkrétních posuzovaných okolností uloženy.

V daném případě podle trestního zákona ve znění novely č. 175/1990 Sb. by musel být útok proti poškozené V. H. kvalifikován jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1, 2 písm. f) tr. zák., neboť obžalovaný jednal zjištěným způsobem v úmyslu získat majetkový prospěch. Druhý útok proti poškozené M. U. by musel být posouzen jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. c), f) tr. zák., neboť nejen že se snažil získat majetkový prospěch, ale činu se dopustil opětovně. Přicházelo by tedy v úvahu podle ustanovení § 219 odst. 2 tr. zák. uložení trestu od dvanácti do patnácti let nebo výjimečného trestu. Výjimečným trestem se rozumí podle § 29 tr. zák. ve znění novely č. 175/1990 Sb. jednak trest odnětí svobody nad patnáct let až do dvaceti pěti let, jednak trest odnětí svobody na doživotí. V daném případě podle zákona účinného v době spáchání trestné činnosti byl uložen trest v rámci sazby nad patnáct let až do dvaceti pěti let, a to za podmínky, že stupeň nebezpečnosti byl zjištěn jako mimořádně vysoký. Nové ustanovení zákona umožňuje uložit trest v rámci stejné sazby i tehdy, jestliže stupeň nebezpečnosti je velmi vysoký. Již z toho vyplývá, že v širším počtu případů bude možné podle novely trestního zákona přistoupit k uložení výjimečného trestu v rámci trestní sazby nad patnáct do dvaceti pěti let (bez zřetele na další podmínky uvedené v dříve platném a nyní platném trestním zákonu).

Nelze tedy ve smyslu shora uvedených zásad dojít k závěru v tomto konkrétním případě, že nyní účinný zákon je pro obžalovaného ve svém celku příznivější.

Krajský soud v Praze obžalovanému V. K. zcela správně uložil podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. i ústavní ochranné protialkoholní léčení. Zákonné podmínky byly splněny a jsou splněny i nyní, za účinnosti novely trestního zákona č. 175/1990 Sb. Doplněním dokazování bylo zjištěno, že zisk z trestné činnosti byl určen k nákupu alkoholických nápojů a za tím účelem také obžalovaný jednal. Dopustil se tedy trestné činnosti v souvislosti s požíváním alkoholických nápojů, návykové látky. Kromě toho podle závěrů znalců – psychiatrů je obžalovaný alkoholikem, u kterého především okolnost, že začne abstinovat, může výrazně přispět k jeho resocializaci. Byl proto výrok o ochranném ústavním léčení shledán zcela správným.

Dále se Nejvyšší soud ČR zabýval výrokem o trestu obžalované L. K. a uvedl důvody, které jej vedly k jeho zrušení a uložení nového trestu. Vysvětlil i důvody změny rozhodnutí o náhradě škody.

II.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSFR z 26. 9. 1990 sp. zn. 1 Tzf 4/90.)

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSFR. Nejvyšší soud ČSFR zrušil usnesení Nejvyššího soudu ČSR u 27. srpna 1980 sp. zn. 6 To 18/80 a výrok o trestu a o způsobu jeho výkonu v rozsudku krajského soudu v Brně ze 7. května 1980 sp. zn. 1 T 7/80. Obviněnému K. V. pak uložil za trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. ve znění účinném do 1. 7. 1990 (dále jen tr. zák.) a trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák., trest odnětí svobody v trvání čtrnácti let, pro jehož výkon jej zařadil do třetí nápravně výchovné skupiny.

Z odůvodnění:

Výše citovaným rozsudkem krajského soudu v Brně byl obviněný K. V. uznán vinným trestnými činy znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. a vraždy podle § 219 tr. zák., za něž byl odsouzen podle § 219 tr. zák. za použití § 29 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému výjimečnému trestu odnětí svobody v trvání 22 let se zařazením do třetí nápravně výchovné skupiny. Podle § 72 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák. bylo obviněnému uloženo ochranné ústavní sexuologické léčení a dále byl podle § 228 odst. 1 tr. ř. zavázán k regresní náhradě v částce 20 000,- Kčs.

Podle výroku tohoto rozsudku se obviněný uvedených trestných činů dopustil tím, že

1. dne 25. 11. 1979 v době po 19.37 hod. poblíž zastávky ČSD Pohořelice - Velký Dvůr na svahu pod silnicí směřující k obci Přibice, okres Břeclav, veden dříve pojatým záměrem vykonat na šestnáctileté J. Ř. soulož, a to i proti jejímu odporu, který předpokládal, ji za použití násilí celou obnažil a když překonal její obranu, provedl na ní soulož,

2. bezprostředně po tomto činu, když se mu poškozenou nepodařilo ani prosbami, spoutáním rukou a bitím přestít do obličeje přimět k slibu, že provedení násilné soulože neoznámí jeho manželce, vzal na zemi pohozené tlíko poškozené, které jí jako škrtidlo obtočil kolem krku a jeho zkřížené konce utahoval tak dlouho, až poznal, že poškozená nejeví známky života.

K odvolání obviněného jednal ve věci Nejvyšší soud ČSR, který je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR podal generální prokurátor ČSFR stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného, neboť podle jeho názoru byl napadeným usnesením a v řízení jemu předcházejícím porušen zákon v ustanovení § 29 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zák. a v § 256 tr. ř.

Generální prokurátor ČSFR ve stížnosti uvádí, že na rozdíl od výroku o vině, k němuž nemá žádných výhrad, byl porušen zákon výrokem o trestu, jímž byl obviněnému uložena výjimečná trest odnětí svobody. Soudy sice správně dovodily, že stupeň nebezpečnosti trestné činnosti obviněného pro společnost je mimořádně vysoký zejména vzhledem k zvláště zavrženíhodné pohnutce činu, jež spočívala ve snaze odstranit svědka předchozího trestného činu, ale na druhou stranu pochybily, když považovaly za splněnou i další podmínku pro uložení výjimečného trestu zakotvenou v § 29 odst. 1 písm. b) tr. zák., totiž že není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody do patnácti let. Vycházely předně z chybného názoru, že pro splnění této podmínky je postačující nedostatek jistoty, že se obviněný trestem do patnácti let napraví. Přitom správný výklad vyžaduje naopak rozumnou jistotu, že pachatele nelze jiným než výjimečným trestem převychovat. V této souvislosti poukazuje generální prokurátor ČSFR též na materiál uveřejněný pod č. 41/1976 sb. rozh. tr. Stížnost dále zdůrazňuje, že pro závěr o nepřevychovatelnosti obviněného trestem odnětí svobody

do patnácti let neposkytují skutková zjištění dostatek podkladů. Obviněný nebyl nikdy před spácháním trestné činnosti soudně trestán, v bydlišti i na pracovišti je příznivě hodnocen. Ze znaleckých posudků o duševním stavu obviněného plyne, že agresivní osobnostní dispozice se manifestovaly až v důsledku spuštění jeho sadistického, sexuálně deviantního programu, které byly přímým důsledkem sexuální úchylinky. Úspěšnost resocializace je podmíněna vedle trestu komplexní sexuologickou léčbou, která také byla soudem uložena. Znalecký posudek rovněž prokázal nevyzrálост osobnosti obviněného, a tím i možnost dalšího utváření osobnostní struktury. Lze proto oprávněně soudit, že v daném případě nebyly splněny podmínky pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody, neboť podmínkou uvedenou pod písm. a) § 29 odst. 1 tr. zák. soud objektivně za splněnou nepovažoval. Stupeň nebezpečnosti činu obviněného pro společnost měl tedy soud vyjádřit ve výměře trestu odnětí svobody uloženého v rámci základní trestní sazby § 219 tr. zák.

Z uvedených důvodů navrhl generální prokurátor ČSFR, aby Nejvyšší soud ČSFR vyslovil vytýkané porušení zákona, napadené usnesení zrušil a věc vrátil Nejvyššímu soudu ČR k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud České a Slovenské Federativní Republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon porušen byl.

Výsledky provedené dokazování bylo jednoznačně prokázáno, že se staly skutky popsané ve výroku rozsudku krajského soudu v Brně a že tyto skutky spáchal obviněný Karel Veselý, jenž jejich spáchání ostatně nepopírá. Zákonu odpovídající je i právní závěr, že obviněný se svým jednáním dopustil trestných činů znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. a vraždy podle § 219 tr. zák. Skutkové i právní závěry v uvedeném směru jsou v rozhodnutích obou soudů přesvědčivě a náležitě odůvodněny.

Naproti tomu je nutno přisvědčit námitkám stížnosti pro porušení zákona, pokud jde o výrok o trestu, jímž byl obviněnému uložen výjimečný trest odnětí svobody v trvání 22 let. Soudy správně dovodily, že stupeň nebezpečnosti činů obviněného pro společnost je vzhledem ke všem okolnostem případu mimořádně vysoký, a to zejména s přihlédnutím k zvláště zavrženíhodné pohnutce pachatelova jednání ve smyslu návěty § 29 odst. 1 tr. zák., pokud se týká trestného činu znásilnění. Nelze však souhlasit se závěrem soudů, že v posuzovaném případě byla splněna též podmínka tzv. individuální prevence pro uložení výjimečného trestu, podle níž lze uložit tento trest pouze tehdy, když není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody do patnácti let (§ 29 odst. 1 písm. b) tr. zák.). Takový závěr nemá dostatečnou oporu ve skutkových zjištěních.

V osobě obviněného jde o mladého člověka s dobrým hodnocením z pracoviště i místa bydliště a dříve soudně netrestaného. Nyní posuzovaná trestná činnost má svůj základ především v sexuální deviaci ve smyslu sadismu, jež se vlivem vnějších okolností u obviněného poprvé plně projevila, aniž on sám měl v tomto ohledu nějaké předchozí životní zkušenosti. Tento závěr jednoznačně plyne ze znaleckého posudku o duševním stavu obviněného, v němž znalci také podmiňují resocializaci obviněného důraznou ústavní sexuologickou léčbou. Přitom v kritické době byl obviněný osobností dosud nevyzrálou a silně zjednodušenou, jejíž formování není zdaleka vyloučeno. Uvedeným skutečností koresponduje rovněž celkový přístup obviněného ke spáchání trestné činnosti, jakož i jeho chování v době krátce po činu, kdy pod dojmem toho, co učinil, se pokusil spáchat sebevraždu, přičemž podle názoru znalců nešlo pouze o demonstrativní jednání. Pokud obviněný odmítl vypovídat – na rozdíl od přípravného řízení – o spáchaných činech před soudem, nelze tuto okolnost interpretovat v jeho neprospěch za situace, kdy hlavního líčení se zúčastnilo 105 osob z jeho domovské obce, které přirozeně znal a před nimiž se mu z lidsky pochopitelných důvodů přičilo podrobně hovořit o činu, jehož sám litovat a styděl se za něj.

Uvedená zjištění vedou k závěru, že v případě obviněného K. V. nebyla splněna podmínka pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody zakotvená v ust. § 29 odst. 1 písm. b) tr. zák. a k jeho nápravě postačovalo vyměřit trest odnětí svobody v sazbě § 219 tr. zák. za současného uložení ústavního sexuologického ochranného léčení. Vzhledem k tomu, že toto léčení již bylo v původním řízení uloženo, rozhodl Nejvyšší soud ČSFR tak, že vyslovil zmíněné porušení zákona, zrušil ve vadné části napadené usnesení odvolacího soudu a výrok o trestu a způsobu jeho výkonu v rozsudku soudu prvního stupně a sám uložil přiměřený trest. Tento postup bylo možno zvolit proto, že v původním řízení byly shromážděny všechny potřebné podklady pro rozhodnutí o trestu, které v nynějším řízení doplnil Nejvyšší soud ČSFR vyžádáním posudku o chování obviněného během výkonu trestu odnětí svobody a vyjádření psychologa NVÚ o výsledcích působení tohoto výkonu na obviněného z hlediska jeho resocializace, přičemž obě sdělení vyzněla pro obviněného příznivě.

Při rozhodování o trestu vzal Nejvyšší soud ČSFR v úvahu jako polehčující okolnosti zejména to, že obviněný vedl před spácháním trestné činnosti řádný život pracujícího člověka, ke svým činům se doznal a upřímně jich litoval. Na druhé straně nebylo možno opominout, že šlo o trestnou činnost velice závažnou, jejímž nejtěžším důsledkem byla smrt mladé dívky, přičemž právě k usmrcení poškozené byl obviněný veden zvláště zavrženíhodnou pohnutkou, neboť tím sledoval odstranění svědka jiného svého trestného činu. Po zvážení všech rozhodných okolností, jakož i s přihlédnutím k dobrému chování obviněného ve výkonu trestu, dospěl Nejvyšší soud ČSFR k závěru, že přiměřeným trestem je trest odnětí svobody uložený při horní hranici zákonné trestní sazby při současně dříve již uloženém ústavním ochranném sexuologickém léčení. Pro výkon trestu zařadil obviněného do třetí nápravně výchovné skupiny.

Vzhledem k novelizaci trestního zákona, k níž s účinností od 1. 7. 1990 v mezidobí došlo, byl Nejvyšší soud ČSFR nucen se zabývat při rozhodování o trestu otázkou působnosti trestních zákonů ve smyslu ust. § 16 odst. 1, 2 tr. zák. ve znění účinném po 1. 7. 1990. Tuto otázku bylo nutno řešit i za situace, kdy výrok o vině zůstal nedotčen, neboť trestností činu podle cit. zákonného ustanovení je třeba rozumět nejen možnost uznat pachatele vinným, ale i uložit mu přiměřený trest.

Rozhodujícím kritériem pro posouzení otázky, zda použití pozdějšího zákona by bylo pro pachatele příznivější, je celkový výsledek z hlediska trestnosti, jehož by bylo při aplikaci toho nebo onoho zákona dosaženo s přihlédnutím ke všem právně rozhodným okolnostem konkrétního případu.

Jak bylo výše konstatováno, v posuzované věci došlo k porušení zákona nesprávným výkladem podmínek pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody podle trestního zákona účinného do 1. 7. 1990, což bylo důvodem zrušení vadných rozhodnutí ve shora uvedeném rozsahu. V úvahu tedy přicházelo uložení trestu odnětí svobody v sazbě § 219 tr. zák. účinného do 1. 7. 1990, tj. v rozpětí od deseti do patnácti let.

Nová úprava trestného činu vraždy v trestním zákoně účinném po 1. 7. 1990 vychází rovněž ze základního rozpětí trestní sazby deset až patnácti let.

Úprava trestného činu znásilnění nedoznala novelizací žádných změn. U uvedeného vyplývá, že posouzení trestnosti činů obviněného by nebylo podle novelizovaného, tj. pozdějšího zákona, pro obviněného příznivější. Na jeho trestnou činnost se proto vztahuje působnost trestního zákona účinného v době, kdy byla spáchána, a podle příslušných ustanovení tohoto zákona byl také obviněnému uložen trest za podmínek ve výroku tohoto rozhodnutí uvedených.